

Gymnázium Pierra de Coubertina Piešťany

Písomná skúška zo slovenského jazyka a literatúry

Ukážka 1

Staré Hory (TASR) – Páry orlov skalných v horách začali v týchto dňoch so svojimi charakteristickými zasnubnými letmi, ktorými si každoročne nanovo obnovujú svoje „manželstvá“. Tieto vzácne vtáky, ktorých na Slovensku žije asi 50 párov, si ostávajú verné až do smrti. Pri zasnubnom obrade letí orlí pár tesne vedľa seba, pričom odstup si udržiava takmer na centimeter rovnaký. **Chvíľkami naberie jeden z nich výšku a zdanlivo strmhlav „zaútočí“ na svojho druha. V okamžiku, keď by malo dôjsť ku zrážke, spodný z orlov sa obráti a niekedy sa „snúbenci“ pri tomto manévri spoja pazúrmí. Takéto sviatočné hry sa odohrávajú vo Vysokých a Nízkych Tatrách, vo Veľkej a Malej fatre, v Kremnických a Chočských vrchoch.** Zasnubné lety potrvajú celý apríl a završia sa spárením. *(Z dennej tlače)*

1. Označte nesprávnu možnosť v súvislosti s ukážkou 1:

- a) Orly sa pária na jar.
- b) Páry žijú dovedna do konca života.
- c) „Snúbenci“ letia s rôznym odstupom.
- d) Orol skalný sa pári po zasnubných letoch.

2. Uvedte, aký jazykový štýl sa uplatňuje v ukážke 1: _____

3. Z ukážky 1 vypíšte:

- a) vokalizovanú predložku: _____
- b) nespisovné slovo: _____

4. Zo zvýraznenej časti ukážky 1 vypíšte:

- a) slovo, v ktorom je slabičné r/l: _____
- b) príslovku: _____

5. V ukážke 1 nájdite slovo, v ktorom je pravopisná chyba, a napíšte ho správne.

6. Uvedte, aký druh viet podľa obsahu je uvedený v ukážke 1. _____

Ukážka 2

Stará indiánska legenda hovorí, že aztécky boh zostúpil z nebies a priniesol na zem kakaovník, ktorý ukradol v raji. Pre Aztékov bol kakaovník vzácny strom, pretože kakaové bôby sú základnou surovinou na výrobu čokolády.

Do Európy sa čokoláda dostala v 15.storočí, a to vďaka španielskemu dobyvateľovi Hernandovi Cortézovi. Čokoláda mu údajne zachutila pri dobývaní Mexika. Rovnako ako Aztékovia uveril, že pohár čokoládového nápoja dá vojakovi silu na celý deň.

Dnes sa objavujú liečivé účinky čokolády. Predstavy o tom, že čokoláda zle vplýva na pleť a že vôbec nepatrí do zdravého stravovania, sú zrejme vyvrátené. Čokoláda obsahuje látky, ktoré ovplyvňujú fungovanie ciev a pravdepodobne znižujú riziko cievnych a srdcových ochorení. Zdá sa, že ľudia, ktorí si v primeranej miere pochutnávajú na čokoláde, asi žijú o niečo dlhšie. Príjemné účinky čokolády na našu náladu ani nemusíme pripomínať.

Zdravotné účinky má len taká čokoláda, v ktorej je kakaové maslo. A práve túto **ingredienciu** by ste hľadali v málo kvalitných sladkostiach, ktoré sa na obale pýšia názvom čokoláda, celkom zbytočne.

7. Označte nesprávne tvrdenie súvisiace s textom ukážky 2:

- a) Čokoláda sa dostala do Európy pre 600 rokmi.
- b) Čokoláda bez kakaového masla nemá liečivé účinky.
- c) Predstavy o škodlivosti čokolády sú určite vyvrátené.
- d) Hernando Cortéz bol Španiel.

8. Zvýraznené slovo v poslednej vete ukážky 2 nahraďte iným vhodným slovom:

9. Napíšte, koľko slabík má slovo kakaovník: _____

10. Zvýraznenú časť prvej vety prepíšte s použitím priamej reči:

11. V súvislosti s ukážkou 2 napíšte:

a) aká ingrediencia chýba v málo kvalitných čokoládových sladkostiach: _____

b) ako sa nazývajú plody stromu vzácneho pre Aztékov: _____

12. Z ukážky 2 vypíšte slovo, v ktorom sa porušuje pravidlo o rytmickom krátení :

13. Napíšte vzor, podľa ktorého sa skloňuje člen známeho indiánskeho kmeňa spomínaný v ukážke 2.

14. Podčiarknutú vetu z ukážky 2 zmeňte na súvetie.

15. a) Z ukážky 2 vypíšte tvar slovesa v podmieňovacom spôsobe.

b) Z tretieho odseku ukážky 2 vypíšte pomocné sloveso.

16. Z posledného odseku ukážky 2 vypíšte slovo, v ktorom nastáva spodobovanie.

Ukážka 3

Zuzana Smatanová – Horou

Stromy, živé ruky zeme
chcú sa dotknúť hviezd
v ich listoch nikdy nenájdeme
príbehy laní a prázdnych hniezd.

Stromy, pokorné ramená
prichýlia s láskou vtáčí spev
vždy zabolí vetva zlomená
odpustia pýchu aj všetok hnev.

Horou sa stopy stratia
ľudský pach vdýchne kôra **stromov**
Horou všetko onemie
divoké srdce len tam cíti domov.

17. Z ukážky 3 vyplýva:

a) Vo hviezdach nikdy nenájdeme prázdne hniezda.

c) Stromy cítia bolesť.

b) Stromom prekáža vtáčí spev.

d) Stromy nevedia dýchať.

18. Z tretej strofy ukážky vypíšte epiteton:

19. Pomenujte druh rýmu v ukážke a napíšte jeho schému.

20. Napíšte, k akému literárnemu druhu zaraďujeme ukážku 3:

21. Pomenujte podčiarknutý umelecký prostriedok v ukážke 3:

22. Z ukážky 3 vypíšte sloveso, ktoré označuje stratu reči:

23. Napíšte, akým vetným členom je zvýraznené slovo v ukážke 3.

24. Z druhej strofy ukážky 3 vypíšte zámeno:

25. Z ukážky vypíšte privlastňovacie prídavné meno a určte jeho vzor:

26. Z tvaru slovesa on onemie vytvorte tvar slovesa v 3. os. plurálu:

Diktát

Každoročne sa v Piešťanoch začiatkom júna koná vychýrená slávnosť, ktorá otvára ďalšiu kúpeľnú sezónu. Mestom kráča sprievod, kostým každého účastníka hýri všakovakými farbami. Pešia zóna sa zaplňa množstvom zvedavých očí a ostrý krik detí preruší až pomaly prichádzajúca dychová hudba. Mažoretky samy riskantnými trikmi s ligotavou paličkou udivujú zaujímavými choreografiami, ktoré vynikajú množstvom variácií. Teplé slnečné lúče vylákajú do piešťanských ulíc aj najlenivejších obyvateľov. Umelci chcú vyryť do pamäti domácich aj zahraničných divákov nezabudnuteľné zážitky. Vedia vyprovokovať zmysly, aby každý zhodnotil ich profesionálny či amatérsky výkon. Dokonca aj na vodnej hladine rieky Váh prebiehajú rôzne atrakcie. Večerný program vrcholí zvyčajne koncertom nejakej slovenskej hudobnej skupiny. Keď všetko skončí, mesto stíchne. Organizátori tak môžu zatiahnuť oponu za evidentne náročným dňom.

Gymnázium Pierra de Coubertina Piešťany

Písomná skúška zo slovenského jazyka a literatúry - **riešenie**

Ukážka 1

Staré Hory (TASR) – Páry orlov skalných v horách začali v týchto dňoch so svojimi charakteristickými zasnubnými letmi, ktorými si každoročne nanovo obnovujú svoje „manželstvá“. Tieto vzácne vtáky, ktorých na Slovensku žije asi 50 párov, si ostávajú verné až do smrti. Pri zasnubnom obrade letí orlí pár tesne vedľa seba, pričom odstup si udržiava takmer na centimeter rovnaký. **Chvílkami naberie jeden z nich výšku a zdanlivo strmhlav „zaútočí“ na svojho druha. V okamžiku, keď by malo dôjsť ku zrážke, spodný z orlov sa obráti a niekedy sa „snúbenci“ pri tomto manévri spoja pazúrmí. Takéto sviatočné hry sa odohrávajú vo Vysokých a Nízkych Tatrách, vo Veľkej a Malej fatre, v Kremnických a Chočských vrchoch.** Zasnubné lety potrvávajú celý apríl a završia sa spárením. (Z dennej tlače)

- Označte nesprávnu možnosť v súvislosti s ukážkou 1:
 - Orly sa pária na jar.
 - Páry žijú dovedna do konca života.
 - „Snúbenci“ letia s rôznym odstupom.**
 - Orol skalný sa pári po zasnubných letoch.
- Uvedte, aký jazykový štýl sa uplatňuje v ukážke 1: publicistický
- Z ukážky 1 vypíšte:
 - vokalizovanú predložku: **so** _____
 - nepisovné slovo: okamžik _____
- Zo zvýraznenej časti ukážky 1 vypíšte:
 - slovo, v ktorom je slabičné r/l: **strmhlav, vrchoch** _____
 - príslovku: zdanlivo _____
- V ukážke 1 nájdite slovo, v ktorom je pravopisná chyba, a napíšte ho správne.
Fatre _____

6. Uvedte, aký druh viet podľa obsahu je uvedený v ukážke 1. **oznamovacie**

Ukážka 2

Stará indiánska legenda hovorí, že aztécky boh zostúpil z nebies a priniesol na zem kakaovník, ktorý ukradol v raji. Pre Aztékov bol kakaovník vzácny strom, pretože kakaové bôby sú základnou surovinou na výrobu čokolády.

Do Európy sa čokoláda dostala v 15.storočí, a to vďaka španielskemu dobyvateľovi Hernandovi Cortézovi. Čokoláda mu údajne zachutila pri dobývaní Mexika. Rovnako ako Aztékovia uveril, že pohár čokoládového nápoja dá vojakovi silu na celý deň.

Dnes sa objavujú liečivé účinky čokolády. Predstavy o tom, že čokoláda zle vplýva na pleť a že vôbec nepatrí do zdravého stravovania, sú zrejme vyvrátené. Čokoláda obsahuje látky, ktoré ovplyvňujú fungovanie ciev a pravdepodobne znižujú riziko cievnych a srdcových ochorení. Zdá sa, že ľudia, ktorí si v primeranej miere pochutnávajú na čokoláde, asi žijú o niečo dlhšie. Príjemné účinky čokolády na našu náladu ani nemusíme pripomínať.

Zdravotné účinky má len taká čokoláda, v ktorej je kakaové maslo. A práve túto **ingredienciu** by ste hľadali v málo kvalitných sladkostiach, ktoré sa na obale pýšia názvom čokoláda, celkom zbytočne.

7. Označte nesprávne tvrdenie súvisiace s textom ukážky 2:

- a) Čokoláda sa dostala do Európy pre 600 rokmi.
- b) Čokoláda bez kakaového masla nemá liečivé účinky.
- c) **Predstavy o škodlivosti čokolády sú určite vyvrátené.**
- d) Hernando Cortéz bol Španiel.

8. Zvýraznené slovo v poslednej vete ukážky 2 nahradte iným vhodným slovom:

surovina, prísada _____

9. Napíšte, koľko slabík má slovo kakaovník: **4** _____

10. Zvýraznenú časť prvej vety prepíšte s použitím priamej reči:

Stará indiánska legenda hovorí: "Aztécky boh zostúpil z nebies a priniesol na zem kakaovník." _____

11. V súvislosti s ukážkou 2 napíšte:

- a) aká ingrediencia chýba v málo kvalitných čokoládových sladkostiach: **kakaové maslo** _____
- b) ako sa nazývajú plody stromu vzácneho pre Aztékov: **kakaové bôby** _____

12. Z ukážky 2 vypíšte slovo, v ktorom sa porušuje pravidlo o rytmickom krátení :

pýšia _____

13. Napíšte vzor, podľa ktorého sa skloňuje člen známeho indiánskeho kmeňa spomínaný v ukážke 2.

chlap _____

14. Podčiarknutú vetu z ukážky 2 zmeňte na súvetie.

Čokoláda mu údajne zachutila, keď dobýval Mexiko. _____

15. a) Z ukážky 2 vypíšte tvar slovesa v podmieňovacom spôsobe.

_____ **by ste hľadali** _____

b) Z tretieho odseku ukážky 2 vypíšte pomocné sloveso.

_____ **sú, nemusíme** _____

16. Z posledného odseku ukážky 2 vypíšte slovo, v ktorom nastáva spodobovanie.

sladkostiach _____

Ukážka 3

Zuzana Smatanová – Horou

Stromy, živé ruky zeme
chcú sa dotknúť hviezd
v ich listoch nikdy nenájdeme
príbehy laní a prázdnych hniezd.

Stromy, pokorné ramená
prichýlia s láskou vtáčí spev
vždy zabolí vetva zlomená
odpustia pýchu aj všetok hnev.

Horou sa stopy stratia
ľudský pach vdýchne kôra **stromov**
Horou všetko onemie
divoké srdce len tam cíti domov.

17. Z ukážky 3 vyplýva:

a) Vo hviezdach nikdy nenájdeme prázdne hniezda.

c) **Stromy cítia bolesť.**

b) Stromom prekáža vtáčí spev.

d) Stromy nevedia dýchať.

18. Z tretej strofy ukážky vypíšte epiteton: **divoké srdce** _____

19. Pomenujte druh rýmu v ukážke a napíšte jeho schému. **striedavý ABAB** _____

20. Napíšte, k akému literárnemu druhu zaraďujeme ukážku 3: **lyrika** _____

21. Pomenujte podčiarknutý umelecký prostriedok v ukážke 3: **personifikácia** _____

22. Z ukážky 3 vypíšte sloveso, ktoré označuje stratu reči: **onemie** _____

23. Napíšte, akým vetným členom je zvýraznené slovo v ukážke 3. **nezhodný prívlastok** _____

24. Z druhej strofy ukážky 3 vypíšte zámeno: **všetok** _____

25. Z ukážky vypíšte prívlastňovacie prídavné meno a určte jeho vzor:

vtáci – vzor pávi _____

26. Z tvaru slovesa on onemie vytvorte tvar slovesa v 3. os. plurálu: **onemejú** _____